

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
ข้อมูล ณ วันที่ ๘ เดือนกรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุล นายชัยพร พรหมพันธุ์
๒. เลขประจำตัวประชาชน
๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
โทรศัพท์ : ๐๘๑ ๑๗๘ ๒๘๑๓ Facebook : ชัยพร พรหมพันธุ์ Line : yai_prom
ปีเกิด พ.ศ. ๒๕๐๔
๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
๕. ระดับการศึกษา มัธยมศึกษาปีที่ ๓
สถานบันการศึกษา ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี
คณะ/สาขาวิชา
๖. อาชีพปัจจุบัน
 - ☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
 - ☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๕๔๐,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๓๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ข้าวเจ้า

๒. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๑ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

แปลงเรียนรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว โดยการลดการใช้สารเคมี เป็นแปลงพยายกรณ์การแจ้ง
เตือนการระบาดของศัตรูพืช และเป็นแปลงเรียนรู้การทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

แปลงเรียนรู้ : พิกัด X : 623258.6 Y : 1583745.4

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

ฐานเรียนรู้ที่ ๑ การลดต้นทุนการผลิตข้าว

ฐานเรียนรู้ที่ ๒ การบริหารจัดการศัตรูพืชแบบผสมผสาน (IPM)

ฐานเรียนรู้ที่ ๓ การลดการใช้สารเคมี และการผลิตสารชีวภัณฑ์

ฐานเรียนรู้ที่ ๔ การปรับปรุงบำรุงดิน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๓ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร การเรียนรู้เรื่องปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเกษตรทฤษฎีใหม่

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

หลักสูตร ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน ต้นทุนการประกอบอาชีพ

๔.๔ หลักสูตรที่เพิ่มความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

หลักสูตร : การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๔.๔.๑ วัตถุประสงค์

- ๑) เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์
- ๒) เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิต ลดการใช้สารเคมี และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ๓) เพื่อลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มรายได้สร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

๔.๔.๒ เนื้อหา

- ๑) ความสำคัญของการลดต้นทุนการผลิตข้าว ได้แก่ ต้นทุนหลักในการผลิตข้าว และผลกระทบของต้นทุนที่สูงขึ้นต่อรายได้ของเกษตรกร
 - ๒) การผลิตและการใช้สารชีวภัณฑ์ในนาข้าว ได้แก่ การผลิตฮอร์โมนไคโตซาน สารป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูข้าว สารปรับปรุงบำรุงดิน วิธีการเตรียม การเก็บรักษา และการนำไปใช้ การผสมผสานกับวิธีการจัดการอื่น ๆ
 - ๓) กรณีศึกษา ได้แก่ การแชร์ประสบการณ์จริง เทคนิคการลดต้นทุนการผลิตที่ได้ผลจริง
 - ๔) แพลงเรียนรู้ ได้แก่ มีแปลงสาธิตการเรียนรู้การลดต้นทุนการผลิตข้าว ให้ผู้ที่สนใจศึกษาเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง
- #### ๔.๔.๖ รูปแบบการถ่ายทอดความรู้
- ๑) การบรรยายเนื้อหาตามหลักสูตรที่กำหนด
 - ๒) การสาธิต การผลิตสารชีวภัณฑ์
 - ๓) การศึกษาดูงานจากแปลงเรียนรู้

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๕.๑ ศพก. จะทำหน้าที่ในการรวบรวมปัญหา ความต้องการ และข้อเสนอแนะจากเกษตรกรในระดับในพื้นที่ และรายงานข้อมูลเหล่านั้นเสนอผ่านสำนักงานเกษตรอำเภอไปยังคณะกรรมการระดับจังหวัด

๕.๒ ศพก. เป็นศูนย์กลางการบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานในพื้นที่ เช่น ชลประทาน ปศุสัตว์ ประมง สหกรณ์ เป็นต้น มีช่วยให้การจัดทำแผนปฏิบัติการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัดมีความชัดเจน และมีแนวทางการปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

๖.๑ ขั้นตอนการจัดทำแผน

- ๑) วิเคราะห์ศักยภาพของพื้นที่ เกษตรกร ปัญหา อุปสรรค และความต้องการ
- ๒) จัดประชุมเพื่อรับฟังความคิดเห็นจากเกษตรกร กลุ่มเกษตรกร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
- ๓) ร่างแผนฯ โดยนำข้อมูลที่ได้จากการจัดประชุมมาร่างเป็นแผนปฏิบัติการ
- ๔) ให้คณะกรรมการ ศพก. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมพิจารณาปรับปรุงแผนฯ
- ๕) เมื่อแผนฯ ผ่านการเห็นชอบ จึงประกาศใช้แผนราย ศพก.

๖.๒ ผู้มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน

- ๑) คณะกรรมการ ศพก.
- ๒) เกษตรกรในพื้นที่
- ๓) หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สำนักงานเกษตรอำเภอ สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ สำนักงานประมงอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น
- ๔) ผู้นำชุมชน และเครือข่าย ศพก.

๖.๓ แผนราย ศพก. อำเภอปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนราย ศพก. อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แร้งบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

นายชัยพร พรหมพันธุ์ ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี เป็น Smart Farmer ต้นแบบ ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว และการผลิตชีวภัณฑ์ และจุลินทรีย์ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืช อยู่บ้านเลขที่ ๓๕ หมู่ที่ ๑ ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรีโดยมีประสบการณ์การทำนามากกว่า ๔๐ ปี ปัจจุบันมีพื้นที่ทำนา จำนวน ๙๘ ไร่

นายชัยพร พรหมพันธุ์ ประธานศูนย์ฯ เล่าว่า เมื่อก่อนทำนาแบบใช้สารเคมี และรับจ้างฉีดพ่นยา จนเมื่อปี ๒๕๓๒ แร้งบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตร นายชัยพร ประธานศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอบางปลาม้าจังหวัดสุพรรณบุรีมีแรงบันดาลใจจากเริ่มแรก

ปี ๒๕๒๖ ทำการเกษตรแบบผสมผสาน มีการเลี้ยงกุ้ง ทำสวนมะนาว และการทำนาแบบใช้สารเคมี แต่ไม่ประสบความสำเร็จเนื่องจากพื้นที่ทำการเกษตรเป็นพื้นที่ลุ่มต่ำ ต้องมีการปรับปรุงบ่อเลี้ยงกุ้งบ่อยครั้ง ทำให้ต้นทุนสูงขึ้นอีก อีกทั้งมีเกษตรกรจำนวนมากแถมมาเลี้ยงกุ้งกันเยอะทำให้กุ้งมีราคาตกต่ำ และเกษตรกรทำนากันเยอะ มีการทิ้งสารเคมี และน้ำทิ้งจากการทำนาลงสู่แม่น้ำลำคลอง ทำให้น้ำเน่าเสีย อีกทั้งกุ้งเกิดโรคระบาด และกุ้งน็อค จึงต้องเลิกเลี้ยงกุ้งและเปลี่ยนมาทำสวนมะนาวจำนวน ๖ ไร่ แต่พื้นที่ทำสวนไม่มีความเหมาะสม จึงเลิกทำสวนมะนาวและตั้งแต่ปี ๒๕๒๖ นายชัยพรก็มีการทำนาไปด้วย ซึ่งในระยะแรกๆทำนาจำนวน ๒๕ ไร่ ได้ข้าว ๑๓ ตันในปี ซึ่งมีการใช้สารเคมี ควบคุมไปกับการรับจ้างรายวันที่โรงสี

- ปี ๒๕๓๒ อ.เดชา ซึ่งอยู่มูลนิธิข้าวขวัญ ซึ่งขณะนั้นบิดาของนายชัยพรเป็นผู้ใหญ่บ้านตำบลบ้านแหลม และนายชัยพรได้แต่งงานมาอยู่กับภรรยาที่ตำบลบางใหญ่ มีความต้องการจะให้ลูกของตนเบิกค่าเล่าเรียนบุตรได้จึงสมัครเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านและได้เป็นผู้ช่วยอาจารย์เดชาจึงเข้ามาประสานงานกับบิดาของนายชัยพรซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านให้มีการรวมกลุ่มชาวนาขึ้นเพื่อทดสอบการใช้สมุนไพรควบคุมแมลงศัตรูพืชชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่เห็นด้วยเพราะคิดว่าเป็นเรื่องที่ไม่สามารถที่จะปฏิบัติจริงได้นายชัยพรจึงเริ่มต้นในการใช้หลักวิชาการเกี่ยวกับการใช้สมุนไพรควบคุมแมลงศัตรูพืชมาใช้ตั้งแต่ปี ๒๕๓๒ เป็นต้นมา

- ปี ๒๕๓๒ เริ่มมีการทำการทำแปลงทดลองโดยใช้พืชสมุนไพรควบคุมแมลงศัตรูพืช จำนวน ๔ แปลง ๆ ละ ๑.๕ ไร่ และแปลงที่ใช้สารเคมีจำนวน ๑ แปลง และมีการทดลองปฏิบัติจริงในการใช้สมุนไพรควบคุมแมลงศัตรูพืช โดยไม่มีการใช้สารเคมีในการควบคุมแมลงศัตรูพืชเลยในแปลงของตนเองจำนวน ๘ ไร่ และในปี ๒๕๓๒ นั้นได้มีการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลในแปลงนาของเกษตรกรจนต้องมีการฉีดยาฝุ่น นายชัยพร ซึ่งขณะนั้นเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางพลาม ได้รวบรวมรายชื่อเกษตรกรที่ประสบปัญหาเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลระบาด เพื่อขอรับการสนับสนุนสารเคมีจากรัฐบาล ซึ่งในปีนั้นข้าวของเกษตรกรที่มีการฉีดสารเคมีไม่ได้เก็บเกี่ยวเลยสักแปลง มีแปลงของนายชัยพรซึ่งไม่ได้ใช้สารเคมีในการควบคุมเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลเท่านั้นที่ได้เก็บเกี่ยวข้าวอยู่เพียงแปลงเดียว จนทำให้ชาวบ้านซึ่งมารับจ้างเก็บเกี่ยวข้าวด้วยมือในปีนั้นมาสอบถามว่าใช้วิธีการใดถึงทำให้ไม่เจอกับปัญหาการระบาดของเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาล นายชัยพรจึงบอกว่าตัวเองสังเกตเห็นจากโปสเตอร์แมลงดี - แมลงร้าย จากการไปขอสนับสนุนสารเคมีกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลที่หน่วยปราบศัตรูพืช อำเภอเมืองสุพรรณบุรี จากภาพดังกล่าว เห็นถึงแมลงตัวดีที่มีประโยชน์ในนาข้าวมีจำนวนมากกว่า ๓๐ ชนิด ซึ่งตนเองก็ใช้สารเคมีฉีดพ่นจนแมลงดีในนาข้าวตายจนหมดและเมื่อเห็นดังนั้นจึงไม่ใช้สารเคมีในนาข้าวเพื่ออนุรักษ์แมลงดีในนาข้าวไว้ และเป็นเป็นการรักษาระบบนิเวศในนาข้าว ให้แมลงดีควบคุมกำจัดแมลงตัวร้ายในนาข้าวได้เอง อีกทั้งยังเห็นว่าแมลงดีที่มีประโยชน์ในนาข้าวมักอาศัยอยู่ตรงส่วนบนของต้นข้าวส่วนแมลงตัวร้าย เช่น เพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลจะอยู่ติดกับบริเวณน้ำ จึงเกิดแนวคิดในการทำนาแบบเปลี่ยนสลับแห้งในครั้งนั้น ซึ่งการทำนาแบบเปียกสลับแห้ง และใช้สมุนไพรไล่แมลงซึ่งนับเป็นการลดต้นทุนการผลิตพืชลงแล้ว นายชัยพรยังมีการนำดินไปตรวจวิเคราะห์หาธาตุอาหารในดิน และการไม่เผาฟางเพื่อเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน จากการใช้จุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว ในแปลงนาของตนเอง จนเกิดความคิดเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการไถกลบตอซังฟางข้าว และการยังสังเกตเห็นว่าในบริเวณที่มีน้ำขังในนาข้าว เมื่อหว่านข้าวลงไปแปลงนาจนเกิดต้นข้าวขึ้นแล้วนั้น ต้นข้าวเกิดอาการเหี่ยวตายเพราะการย่อยสลายฟางที่ไม่สมบูรณ์เกิดเป็นแก๊สมีเทนในนาข้าว ส่วนบริเวณที่ดินแห้งแต่กระแหว่งข้าวกลับเจริญเติบโตและมีสีเขียวเข้มดีทำให้นายชัยพรเล็งเห็นถึงข้อดีของการทำนาแบบเปียกสลับแห้งมากยิ่งขึ้น และการไม่เผาฟางและนำดินไปตรวจทำให้ทราบว่าดินของตนเองมีความอุดมสมบูรณ์และใส่ปุ๋ยไม่ถึง ๒๐ กิโลกรัม/ไร่ เป็นการลดต้นทุนการผลิตด้านการใช้ปุ๋ยเคมีลง เกิดรายได้เพิ่มขึ้น

- ในปี ๒๕๓๘ ได้รับรางวัลเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติในปี ๒๕๓๘

- ในปี ๒๕๓๙ เริ่มมีเงินจึงไปถอยสิบล้อมาวิ่งข้าวส่งกรุงเทพฯ เพื่อให้มีรายได้เพิ่มขึ้นผสมผสานกับการทำนาแบบลดต้นทุนโดยไม่ใช้สารเคมีป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูพืชทำให้มีเงินเพิ่มขึ้นจนสามารถซื้อนาได้เก็บ

เล็กผสมน้อยไปซื้อแบบเงินสด ๕ ไร่ ๗ ไร่ ๑๗ ไร่ ๒๐ ไร่จนในปัจจุบันมีนา ๑๐๐ กว่าไร่และส่งลูกเรียนจบปริญญาโททั้ง ๓ คนซึ่งได้รับราชการ ๑ คนและทำงานในภาครัฐวิสาหกิจอีก ๒ คน นับได้ว่านายชัยพร พรหมพันธุ์เป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพทำนาเป็นอย่างมาก

- ในช่วงแรกๆ ที่นายชัยพรได้เข้าร่วมโครงการกับอาจารย์เดชา ก็พูดไม่ค่อยเป็นคนที่หัวไวใจสู้ และมีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอยู่เสมอๆ จึงทำให้เกิดทักษะกระบวนการเรียนรู้ อีกทั้งจากการศึกษาหาความรู้จากการเข้าร่วมอบรมในเวทีต่างๆที่อาจารย์เดชาพาไปจึงสั่งสมประสบการณ์ความรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ และนำมาปฏิบัติจริงในพื้นที่ของตนเองจนประสบความสำเร็จในการลดต้นทุนการผลิตข้าวและการเพิ่มผลผลิตในแปลงนาของตนเอง

- ปัจจุบันนายชัยพรพรหมพันธุ์ได้รับรางวัลต่างๆในด้านการทำนาแบบลดต้นทุน และการทำนาลดโลกร้อนจนได้รับรางวัลต่างๆมากมาย เพื่อเป็นเกียรติประวัติ ในปัจจุบันเป็นปราชญ์เกษตร เป็นเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติ เป็นต้นแบบเกษตรกรชาวนาของอำเภอบางบาลมาจังหวังสุพรรณบุรีมีเกษตรกรที่สนใจและหน่วยงานต่างๆ สนใจเข้ามาขอศึกษาดูงานในแปลงของนายชัยพรและมาขอความรู้ซึ่งในชัยพรก็ได้ไม่เคยหวงความรู้ที่ตัวเองมีเลย ถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้ที่สนใจเต็มความรู้ความสามารถของตน เพื่อหวังในการเป็นอีก หนึ่งพลังในการพัฒนาชาวนาซึ่งเป็นกระดูกสันหลังของชาติ

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

วิธีการบริหารจัดการเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร

๑) หลังเก็บเกี่ยวข้าว วิตน้ำเข้านาพร้อมทั้งปล่อยเชื้อจุลินทรีย์ (จุลินทรีย์จากป่าที่เก็บมาขยายเชื้อเอง) จำนวน ๕ ลิตร/ไร่ช่วยย่อยสลายฟางข้าว

๒) เตรียมแปลงด้วยผานไถหัวหมูก่อน แล้วใช้อุปกรณ์ที่เรียกว่า “ลูกควัก” เพื่อกลับหน้าดินรวมถึงทำให้ดินกลายเป็นเลน แล้วจึงนำกล่อ่งปรับเลนมาปรับเพื่อให้พื้นนามีระดับสม่ำเสมอ แล้วจึงขักร่องน้ำและทำการหว่านข้าวเพาะปลูก (ซึ่ง“ลูกควัก” มีคุณสมบัติเป็นอุปกรณ์ไถนาที่ดัดแปลงขึ้นมาเองสามารถไถนาและตีดินไปพร้อมๆกัน จึงทำให้เทือกนาพร้อมหว่าน ในการนี้พื้นที่นา ๑๐ ไร่ ใช้เวลาเพียง ๕ ชั่วโมง)

๓) ปัจจัยความสำเร็จของการทำการเกษตรที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ทำนาดัดแปลงเครื่องมือใช้เอง ในจุดนี้คุณชัยพรอาจมีข้อได้เปรียบชาวนาท่านอื่นๆ เนื่องจากเคยเป็นช่างซ่อมเครื่องยนต์มาก่อนทำให้สามารถนำเครื่องยนต์มือสอง มาประดิษฐ์ดัดแปลงเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมและใช้งานได้หลายประเภท เช่น รถเก็บรวบรวมกองข้าว รถกระบะติดตั้งระบบไถครนยก ทำให้สามารถขนย้ายเครื่องจักรกลไปยังแปลงนาโดยใช้แรงงานเพียงคนเดียว การปรับปรุงผานไถให้สามารถไถกลับต่อฟางได้โดยไม่มีปัญหาฟางติดผานรวมทั้งการประดิษฐ์ “ลูกควัก” ลักษณะคล้ายโรตารีสำหรับปั่นฟางพร้อมกับการตีดินในขั้นตอนเดียวเรียกได้ว่ามีอุปกรณ์เครื่องมือครบครัน โดยเฉพาะอุปกรณ์เตรียมดินที่ประดิษฐ์ขึ้นนี้ ทำให้สามารถทำงานได้อย่างสะดวกรวดเร็วในพื้นที่กว่า ๑๐๐ ไร่ใช้เวลาเตรียมดินสำหรับการวางเพียง ๑๕ วันเท่านั้น

- ลดใช้ปุ๋ยโดยการงดเผาและไถกลบฟาง อำเภอบางบาล จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่น้ำท่วมเป็นประจำทุกปี ฤดูทำนาส่วนใหญ่จึงเริ่มหลังจากที่น้ำลดแล้ว และจะสามารถปลูกข้าวต่อเนื่องกันได้ประมาณ ๒ ครั้ง ก็จะถึงฤดูน้ำหลากอีกครั้ง โดยในช่วงก่อนฤดูน้ำหลาก ประมาณต้นเดือนตุลาคม จะเตรียมดินโดยการไถกลบฟาง เพื่อลดปัญหาการย่อยสลายของเศษฟางข้าวและการพัดพาของตะกอนฟางไปกับกระแสน้ำ นอกจากนี้ใช้ไถที่ระเกะระกะในแปลงนาซึ่งเหมือนเป็นแหล่งดักจับตะกอนฟางที่ย่อยสลายจากแปลงนาอื่นๆ ทำให้เมื่อน้ำลดและถึงฤดูทำนา นาของคุณชัยพรจึงอุดมไปด้วยอินทรีย์วัตถุ การผลิตในฤดูนี้จึงใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีน้อยมาก ส่วนการทำนาครั้งที่ ๒ เริ่มต้นประมาณเดือนพฤษภาคมทำการไถกลบต่อฟาง เช่นเดียวกันซึ่งการไถกลบฟางโดยไม่เผา สามารถลดการใช้ปุ๋ยได้มาก โดยในฤดูแรกแทบไม่ต้องใส่ปุ๋ยอะไรเลย ข้าวก็เจริญเติบโตดี ส่วนฤดูกาลที่ ๒ อาจต้องเพิ่มการใส่ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีบ้าง

- การทำนาแบบเปียกสลับแห้งทำให้ลดการใช้น้ำ
- การใช้จุลินทรีย์และฮอร์โมนต่างๆในระหว่างขั้นตอนทำนา เช่น จุลินทรีย์ย่อยสลายฟาง จุลินทรีย์สังเคราะห์แสง ฮอร์โมนไข่ ฮอร์โมนนมสด สารสกัดสมุนไพร ปุ๋ยขี้หมูอัดเม็ด เชื้อราโนโมเรีย เชื้อราเมธาไรเซียม ฯลฯ

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- การลดต้นทุนการผลิต ได้แก่ การปรับปรุงบำรุงดินโดยการไม่เผาตอซังและฟางข้าว การใช้สารชีวภัณฑ์ การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง การบริหารจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน (IPM)

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

๒.๑ การใช้เทคโนโลยี/นวัตกรรม เครื่องจักรกลทางการเกษตร มีดังนี้

(๑) นวัตกรรม “ลูกควักเลน” ใช้ในการเตรียมแปลงเพื่อลดเวลา แรงงาน ต้นทุนเกิดจากปัญหาการขาดแคลนแรงงานภาคการเกษตรจึงต้องประดิษฐ์เครื่องมือต่าง ๆ ที่สามารถทำงานได้ด้วยตนเอง ประกอบกับแก้ไขปัญหการใช้เครื่องมือในการเตรียมดิน รวมถึงอุปกรณ์ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากการปฏิบัติจริง

(๒) รถยนต์(กะบะ) ติดตั้งเครนสำหรับยกของหนักและอุปกรณ์ต่อพ่วงและลากจูง (ประดิษฐ์เอง)

(๓) รถจักรยานยนต์พ่วงข้าง ติดตั้งเครนยกของอุปกรณ์ลากจูง (ประดิษฐ์ด้วยตัวเอง)

(ลูกควักเลน)

รถยนต์และรถจักรยานยนต์ ติดตั้งอุปกรณ์ดัดแปลง

๒.๒ การลดต้นทุนการผลิต ตลอดกระบวนการเพาะปลูกข้าว ดังนี้

- (๑) เริ่มจากการเตรียมดิน หลังการเก็บเกี่ยวข้าวแล้ว
- (๒) ปล่อยน้ำเข้านา ให้ท่วมตอซังและฟางข้าว และใช้น้ำหมักจุลินทรีย์ย่อยสลายฟางข้าว ใช้รถไถพลิกหน้าดิน และเพื่อให้ฟางข้าวจมน้ำ หมักฟางข้าวทิ้งไว้ ๗ - ๑๐ วัน ก็ไปไถแปลงอื่นๆ วนจนครบทั้ง ๙๘ ไร่
- (๓) เมื่อฟางข้าวเปื่อยยุ่ยก็ใช้รถฟักยำอีกครั้งและทำเทือก จึงหว่านข้าว
- (๔) เลือกใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่ทางราชการรับรอง และมาจากแหล่งที่เชื่อถือได้ เพื่อให้ได้ต้นข้าวที่แข็งแรง ลดการเข้าทำลายของโรคและแมลงศัตรูพืช
- (๕) หมั่นสำรวจแปลงอยู่เสมอเมื่อพบการเข้าทำลายของโรคหรือแมลงศัตรูพืช ที่ยังไม่ส่งผลกระทบในระดับเศรษฐกิจ จะพิจารณาใช้ชีวภัณฑ์เพื่อป้องกันและกำจัด ได้แก่ เมตาไรเซียมเพื่อย่อยสลายน้ำตาลและเชื้อราโมเรีย ที่หมักเองฉีดพ่น ป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและหนอนทอใบข้าว หนอนกอข้าว เป็นต้น
- (๖) ทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เพื่อลดการเกิดโรคและแมลงศัตรูพืช
- (๗) ใส่ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน เพื่อลดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น แต่ใส่เท่าที่พืชต้องการ โดยยึดหลัก ๓ ถูก คือ ถูกชนิด ถูกอัตรา และถูกวิธี

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินในข้าว ดังนี้

(๑) เก็บตัวอย่างดิน โดยเก็บในพื้นที่ที่สม่ำเสมอ ๑๕ – ๒๐ จุด กระจายทั่วแปลง ใช้เสียมขุด แนวตั้งลึก

ประมาณ ๑๕ เซนติเมตร ความหนา ๒ – ๓ เซนติเมตร นำดินที่ได้มารวมกัน กลั้วผึ่งดินให้แห้ง จากนั้นนำมา แฉ่เป็นวงกลมแล้วแบ่งออกเป็น ๔ ส่วน เก็บดินมาเพียง ๑ ส่วน หนักประมาณครึ่งกิโลกรัม ใส่ในถุงพลาสติกที่ สะอาด พร้อมบันทึกรายละเอียด และส่งให้สำนักงานเกษตรอำเภอ หรือสถานีพัฒนาที่ดินเพื่อทำการตรวจ วิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารที่จำเป็นต่อการเจริญเติบโตของข้าว

(๒) พิจารณาผลการวิเคราะห์ดินเพื่อประเมินความอุดมสมบูรณ์ของดิน

(๓) เลือกใช้ปุ๋ยที่มีธาตุอาหารหลัก N P K (ไนโตรเจน, ฟอสฟอรัส, โพแทสเซียม) และธาตุอาหาร รอง ที่เหมาะสมกับความต้องการของข้าว และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ดิน

(๔) ใส่ปุ๋ยตามคำแนะนำ โดยอาจแบ่งใส่เป็น ๒ ครั้ง คือ ใส่รองพื้นก่อนปลูก และใส่แต่งหน้าในช่วง ที่ข้าวต้องการธาตุอาหารมาก

ข้อดีของการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน

(๑) การใส่ปุ๋ยที่เหมาะสมกับความต้องการของข้าว จะทำให้ข้าวเจริญเติบโตได้ดีและผลผลิตสูงขึ้น

(๒) การใช้ปุ๋ยเท่าที่จำเป็น ทำให้ลดต้นทุนการผลิต

(๓) ลดปัญหาดินเสื่อมโทรม และรักษาสภาพดินให้มีความอุดมสมบูรณ์

(๔) ช่วยลดการสูญเสียธาตุอาหารลงสู่แหล่งน้ำและลดปัญหามลพิษทางน้ำ

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/ เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิง ตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๑.....ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ข้าว..... พื้นที่ปลูกจำนวน.....๙๘.....(ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) จำนวน.....-..... (ตัว)

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....-.....ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) จำนวน.....-.....(ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....๓.....ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) เชื้อนุโมเรียป้องกันกำจัดหอน จำนวน ๒ ถึง ๒๐๐ ลิตร

๔.๒) เมตาไรเซียมป้องกันกำจัดเพลี้ยกระโดดสีน้ำตาลและแมลงศัตรูพืช จำนวน ๑ ถึง ๒๐๐ ลิตร

๔.๓) ฮอร์โมนไข่บำรุงพืช จำนวน ๑ ถึง ๒๐๐ ลิตร

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า.....ข้าว.....มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑)เมล็ดพันธุ์..... เป็นเงิน.....๔๘๐.....บาท/ไร่

๑.๒)เตรียมดิน..... เป็นเงิน.....๒๕๐.....บาท/ไร่

๑.๓)ใส่ปุ๋ย ๒ ครั้ง..... เป็นเงิน.....๖๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔)ค่ายา ๐.๕ บาท และคุมฆ่าหญ้า..... เป็นเงิน.....๔๐.....บาท/ไร่

๑.๕)ค่ารถเกี่ยว..... เป็นเงิน.....๔๕๐.....บาท/ไร่
 ๑.๖)ค่าน้ำมัน..... เป็นเงิน.....๓๐๐.....บาท/ไร่
 รวมต้นทุนการผลิต๒,๑๒๐.....บาท/ไร่
 รายได้๗,๕๐๐.....บาท/ไร่

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....ข้าว.....

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๕๔๐,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๑) ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง

- (๑) ลดต้นทุนการผลิตได้จริง เช่น ลดค่าใช้จ่ายด้านปุ๋ยและสารเคมี
- (๒) ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น ต้นข้าวแข็งแรง ลดปัญหาโรคและแมลงศัตรูพืช
- (๓) มีรายได้มากขึ้น กำไรมากขึ้น
- (๔) สุขภาพดีขึ้น ไม่พบสารพิษตกค้างในเลือด

๒) ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น

- (๑) เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ ให้เกษตรกรรายอื่นมาศึกษาดูงาน
- (๒) กระตุ้นให้เกษตรกรรอบข้างหันมาให้ความสนใจวิธีการที่ปลอดภัยและคุ้มค่า
- (๓) ลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาปุ๋ยและสารเคมี

๓) ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน

- (๑) ลดการปนเปื้อนของสารเคมีในสิ่งแวดล้อม ทั้งดิน น้ำ และอากาศ
- (๒) ชุมชนเข้มแข็ง มีการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างเครือข่ายด้านการเกษตร
- (๓) เป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาไปสู่เกษตรอินทรีย์และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ :

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

- ๑) ลดการใช้สารเคมี ทำให้ดิน น้ำ และอากาศสะอาดขึ้น
- ๒) ใช้ปุ๋ยตามความต้องการของพืช ลดการสิ้นเปลือง ลดการเกิดปฏิกิริยาทางเคมี ที่ส่งผลต่อสภาวะโลกร้อน ลดการเกิดก๊าซเรือนกระจก

๓) เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดิน สร้างความสมดุลในระบบนิเวศ

๔) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ

๕) ลดต้นทุนการผลิตและสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจของชุมชน

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) ลดการปนเปื้อนของสารเคมีในดิน น้ำ และอากาศ ช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของดิน และไม่ทำลายสิ่งมีชีวิตเล็ก ๆ ในดิน

๒) การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง เป็นการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพและรู้คุณค่า

๓) ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จากการไม่เผาตอซังและฟางข้าว ซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดสภาวะโลกร้อน

๔) รักษาความหลากหลายทางชีวภาพ สร้างความสมดุลในระบบนิเวศ

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

๑) เกษตรกรต้นแบบสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒) ศพก. เป็นศูนย์กลางแหล่งเรียนรู้ และแปลงต้นแบบด้านการผลิตข้าว

๓) ศพก. เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรอย่างครบถ้วน เช่น ชนิดของพืชที่ปลูกมากในพื้นที่ สภาพดินและน้ำในแต่ละฤดูกาล สภาพภูมิอากาศ และปัญหาศัตรูพืชที่พบ ข้อมูลการใช้ปุ๋ยและสารเคมี เป็นต้น

๔) ศพก. และเกษตรกรต้นแบบ มีส่วนทำให้เกษตรกรในชุมชนมีความเข้าใจและปรับตัว ในการใช้เทคโนโลยีและวิธีการใหม่ ๆ ในพื้นที่ของตนเองได้อย่างเหมาะสม

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

๑) เกษตรกรต้นแบบสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒) มีสถานที่ และแปลงเรียนรู้ สามารถเห็นผลลัพธ์จากการปฏิบัติจริง ช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้เกษตรกรที่สนใจนำไปปรับใช้ได้จริง

๓) มีฐานเรียนรู้ ด้านการผลิตสารชีวภัณฑ์ และสามารถสาธิตการผลิตสารชีวภัณฑ์และการใช้ รวมถึงมีผลิตภัณฑ์ให้เกษตรกรที่สนใจนำไปทดลองใช้ในพื้นที่ของตนเองได้

๔) มีเครือข่าย ศพก. ในด้านต่าง ๆ ที่มีเกษตรกรต้นแบบ และมีองค์ความรู้ด้านต่าง ๆ ให้เกษตรกรที่สนใจเข้ารับการศึกษา เรียนรู้ แลกเปลี่ยนได้

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

๑) ศพก. เป็นศูนย์กลางการให้คำปรึกษาเกี่ยวกับปัญหาด้านการผลิต โดยเกษตรกรต้นแบบสามารถให้คำแนะนำได้ เช่น โรคและแมลงศัตรูพืช ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ปัญหาการใช้น้ำ การเลือกพันธุ์พืช การใช้ปุ๋ย การใช้สารเคมี เป็นต้น

๒) ศพก. ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางรับเรื่องร้องเรียน รวบรวมปัญหา และประสานงานบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานประมงอำเภอ/จังหวัด สำนักงานปศุสัตว์อำเภอ/จังหวัด เป็นต้น

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

๑) การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร ศพก. เป็นศูนย์กลางข้อมูลข่าวสารด้านการเกษตร โดยมีการรวบรวมและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่สำคัญ ดังนี้

(๑) ราคาสินค้าเกษตร

(๒) สภาพอากาศ/สถานการณ์ภัยพิบัติ

(๓) สถานการณ์โรคและแมลงศัตรูพืช

(๔) ประกาศหรือโครงการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น เงินช่วยเหลือ โครงการส่งเสริมอาชีพ โครงการพัฒนาศักยภาพเพิ่มเติมทักษะด้านต่าง ๆ เป็นต้น โดยมีช่องทางการเผยแพร่ เช่น ป้ายประชาสัมพันธ์ กลุ่มไลน์ของเกษตรกรในพื้นที่ การจัดประชุมย่อยหรือการลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

๒) การให้บริการด้านวิชาการเกษตร ให้คำปรึกษาเกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต และแนวทางการลดต้นทุนการผลิต เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี การทำนาแบบไม่เผาตอซังและฟางข้าว การทำนาแบบเปียกสลับแห้ง การบริหารจัดการศัตรูพืชด้วยวิธีผสมผสาน เป็นต้น โดยสามารถถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมเชิงปฏิบัติการ การสาธิตในแปลงต้นแบบ การเป็นวิทยากรให้หน่วยงานภายนอกหรือเครือข่ายเกษตรกร เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาควิชาการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มหาวิทยาลัย เป็นต้น

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติต่ออย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

ศพก. เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน มีช่องทางการขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร โดยการจัดอบรม ฝึกปฏิบัติจริงผ่านฐานเรียนรู้ เช่น การผลิตสารชีวภัณฑ์ การวิเคราะห์ดิน การทำน้ำหมักชีวภาพ และมีแปลงต้นแบบให้ดูผลลัพธ์จริง มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างเกษตรกร การประชาสัมพันธ์กิจกรรมใน ศพก. ผ่านช่องทางออนไลน์ โดยการจัดทำคลิปวิดีโอ Infographic เผยแพร่ผ่าน Facebook กลุ่ม Line เป็นต้น และเกษตรกรต้นแบบจะลงพื้นที่ติดตามผลและให้คำปรึกษาในแปลงเกษตรกรในชุมชน เกษตรกรในชุมชนสามารถนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้กับแปลงของตนเอง และบางรายที่ประสบผลสำเร็จ จะสามารถเป็นเกษตรกรต้นแบบ และถ่ายทอดสู่เกษตรกรรายอื่น หรือชุมชนใกล้เคียง โดยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติ เช่น ลดต้นทุนการผลิต ผลผลิตมีคุณภาพดีขึ้น สามารถวางแผนการผลิตได้แม่นยำขึ้น รายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ ลดความเสี่ยงในการพึ่งพาตลาดหรือพึ่งพาคนกลาง ชุมชนมีความเข้มแข็ง เกิดเครือข่ายเกษตรกรปลอดภัย

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

๑) การมีส่วนร่วมกับชุมชน

จัดเวทีประชุมกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้เกษตรกรเสนอแนวคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และร่วมกันตัดสินใจ ร่วมวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน เช่น ปัญหาน้ำ ปัญหาศัตรูพืช หรือปัญหาตลาด นำข้อมูลที่ได้ไปช่วยวางแผนกิจกรรมหรือโครงการส่งเสริมการเกษตรร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒) การทำงานร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และท้องถิ่น

(๑) ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอ/จังหวัด สนับสนุนข้อมูลการผลิต การตลาด และเทคโนโลยีใหม่ ๆ ประสานการจัดอบรม หรือโครงการส่งเสริมการเกษตร

(๒) ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พัฒนาระบบน้ำ ระบบสาธารณสุขโรค หรือการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในชุมชน ช่วยผลักดันงบประมาณสนับสนุนเกษตรกร

(๓) ร่วมกับหน่วยงานวิชาการ หรือมหาวิทยาลัย นำองค์ความรู้ใหม่ ๆ มาเผยแพร่

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

๑) กำหนดทิศทาง วางแผนการดำเนินงาน และแนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ ให้สอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกร และชุมชน

๒) เป็นตัวกลางเชื่อมโยงเกษตรกร หน่วยงานรัฐ และชุมชน สร้างความร่วมมือกับเกษตรกรในพื้นที่

๓) ถ่ายทอดความรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ ขับเคลื่อนงานส่งเสริมการเกษตรให้เกิดผลจริงในพื้นที่

๔) สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน มีความภาคภูมิใจที่ได้มีโอกาสร่วมพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชนให้สามารถปรับตัว และพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สังคมมีความเข้มแข็ง เกิดเครือข่ายความร่วมมือ และช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

(๑) แบบเป็นทางการในบทบาทของการเป็นประธาน ศพก. จะทำหน้าที่กำหนดทิศทาง วางแผน และหาแนวทางการพัฒนาศูนย์ฯ เป็นตัวแทนของชุมชนในการประสานงานหน่วยงานราชการ เป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารสำคัญ

(๒) แบบไม่เป็นทางการ คือ เป็นผู้นำทางความคิด จากประสบการณ์การทำงาน ความสำเร็จที่เห็นผลจริง เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ จากการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เทคนิค วิธีการ เป็นผู้ประสานความร่วมมือในชุมชน

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

(๑) สละเวลาส่วนตัวเพื่อทำงานเป็นวิทยากร อบรม ถ่ายทอดความรู้ ลงพื้นที่ติดตามเยี่ยมเยียน ให้คำแนะนำ หรือแก้ไขปัญหา ให้เกษตรกรในชุมชน

(๒) แบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ เทคนิค เปิดแปลงของตนเองเป็นแปลงเรียนรู้ สาธิต ให้เกษตรกรที่สนใจเข้ามาศึกษา โดยไม่หวังความรู้

(๓) ทำการเกษตรโดยการใส่ใจผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“การตั้งใจใฝ่เรียนรู้ไม่มีที่สิ้นสุด และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นเสมอ”

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑. นางสาวปวีณ์ภัสร์ สุขจารุวิษฐ์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๒. นายสุรเศรษฐ์ แสงสุวรรณ	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๓. นายยศธร เพ็ชรทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๔. นางสาวเบญจมาศ สามทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรปฏิบัติการ
๕. นายกิตติศักดิ์ แก้วไร่	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ กระบวนการถอดบทเรียน

คณะผู้ถอดบทเรียนใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลและประสบการณ์ จากการลงพื้นที่สัมภาษณ์จากเกษตรกรต้นแบบ โดยให้เกษตรกรกรต้นแบบเล่าเรื่องจากประสบการณ์ตรง ความสำเร็จ ปัญหาและอุปสรรค และนำข้อมูลที่ได้มาเรียบเรียง วิเคราะห์ และตรวจสอบความถูกต้องโดยการนำข้อมูลที่ได้ ส่งให้เกษตรกรต้นแบบตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขข้อมูล สรุปข้อมูลที่ได้ และทำการเผยแพร่องค์ความรู้ที่ได้ไปสู่เกษตรกรรายอื่น โดยการจัดทำคลิปวิดีโอ และ Infographic ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook และกลุ่ม Line เป็นต้น

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้

- ๑) แบบสัมภาษณ์ เพื่อกำหนดหัวข้อการพูดคุยกับเกษตรกรต้นแบบ
- ๒) กระดาษ Flip Chart จดข้อมูลสรุปโดยใช้ Mind Map
- ๓) การจัดทำเอกสารสรุป/คลิปวิดีโอ/Infographic เพื่อสื่อสารกลับไปยังชุมชน

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

๓.๑ แบบฟอร์มการสรุปบทเรียนมีเนื้อหาค่อนข้างมาก คำถามใกล้เคียงกันหลายหัวข้อ ทำให้การถามคำถามและคำตอบซ้ำไปซ้ำมา การแก้ไขปัญหาก็ต้องทำความเข้าใจกับแบบฟอร์มการสรุปบทเรียนและแยกกลุ่มคำถามที่คล้ายกัน ชักซ้อมวิธีการถามคำถาม ลดการใช้ภาษาทางวิชาการ เพื่อให้ผู้ตอบคำถามไม่สับสนและเปิดใจในการตอบคำถาม โดยการเล่าเรื่องได้มากขึ้น

๓.๒ ขาดวิธีการที่เหมาะสม ไม่มีการแบ่งหน้าที่ที่ชัดเจน แก้ไขปัญหาโดยทีมที่ลงไปถอดบทเรียน ทำการแบ่งหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนและเหมาะสม เช่น หน้าที่การจดบันทึก หน้าที่การซักถาม หน้าที่การสรุป Mind Map เป็นต้น เพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการถามคำถาม

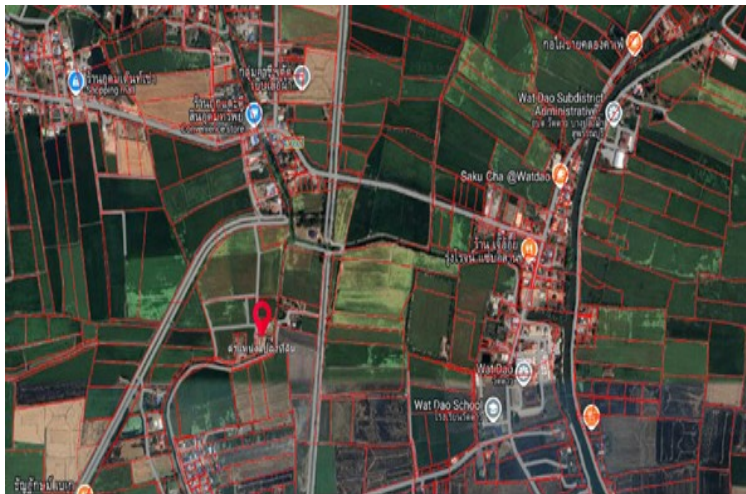
*****หมายเหตุ** ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.หลัก อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

แผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก.เครือข่าย อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี

